

Maturitní okruh č. 1

ZÁKLADNÍ EKONOMICKÉ POJMY

EKONOMIE – věda o nejobecnějších souvislostech v ekonomickém životě společnosti, viděných v jejich celku. Zabývá se společenskou realitou zvanou ekonomika.

- Vědní disciplína, která vzniká asi ve druhé polovině 18. stol.
- Průkopníkem byl anglický ekonom **Adam Smith**.

Ekonomii můžeme rozdělit podle objektu zkoumání na:

1. **mikroekonomii** – zkoumá chování dílčích ekonomických subjektů (např. domácností, podniků, prodávajících, kupujících atd.);
2. **makroekonomii** – zkoumá hospodářství jako celek (zabývá se např. ekonomickým růstem, inflací, nezaměstnaností atd.).

EKONOMIKA – je systém, ve kterém se uskutečňuje hospodářský proces. Vědní disciplína, která zkoumá zvláštnosti hospodářských činností v určitém úseku nebo odvětví ekonomiky (průmysl, doprava apod.). Je to tedy ekonomická praxe.

POTŘEBY, TEORIE MOTIVACE

Potřeby

Potřeba je nějaký nedostatek. Potřeby jsou požadavky, které si člověk uvědomuje a pociťuje nedostatek, nejsou-li splněny. Snaha uspokojit tyto potřeby je základem všech činností člověka.

Potřeby dělíme ze dvou hledisek:

1. *Podle toho, zda vyplývají z člověka jako živé bytosti, nebo jako společenského jedince:*

- a) **biologické (fyziologické)** - jídlo, spánek, pití, oblékat se
- b) **společenské** - styk s lidmi, studium, přátelství, práce atd.

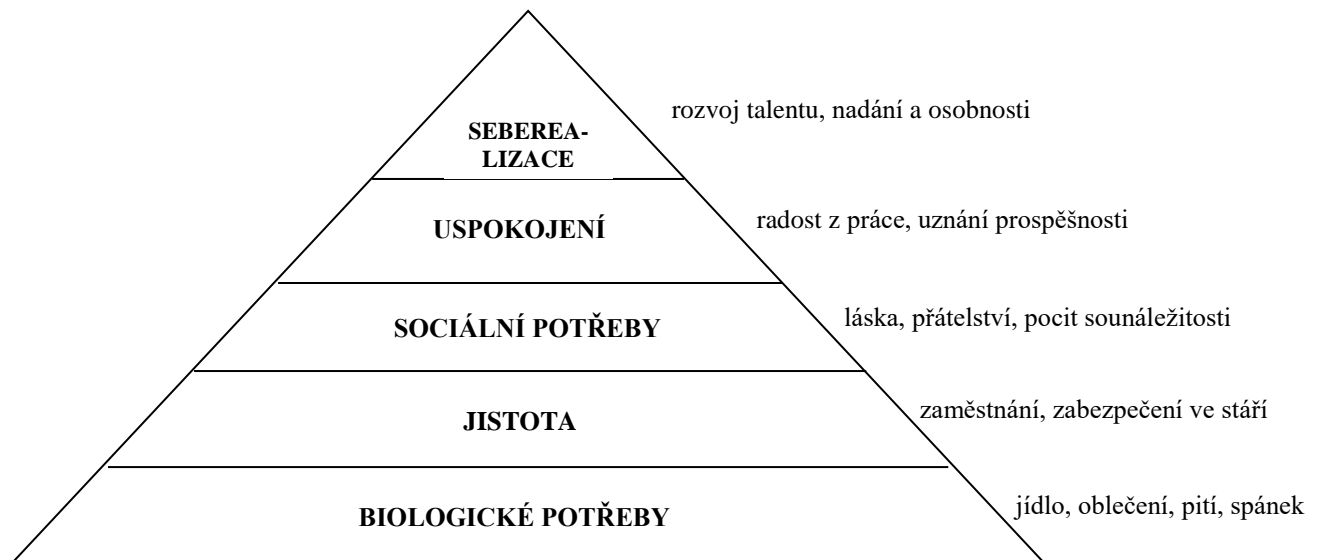
2. *Podle toho, zda se týkají jednotlivce nebo kolektivu*

- a) **individuální** – týkají se potřeb jednotlivce (např. potřeba dopravy do zaměstnání)
- b) **kolektivní** – týkají se kolektivu (určité skupiny lidí – např. obyvatel města, pracovníků určitého podniku nebo celé společnosti) – např. zajištění bezpečnosti, zdravotní péče, potřeba veřejného osvětlení, dopravy do zaměstnání atd.

doprava osobními auty ⇒ silnice, dálnice, parkoviště ⇒ stavba komunikací
individuální potřeba kolektivní potřeba řešení

Teorie motivace

Vytvořil jí Abraham Maslow pro praktické využití v hospodaření. Rozdělil potřeby člověka do stupňů pyramidy, podle toho, jakou „váhu“ mají pro člověka. Stupně pyramidy stoupají od nižších potřeb k vyšším. Člověk uspokojuje nejprve potřeby nižšího stupně, když je uspokojí, usiluje o uspokojení potřeb stupně vyššího.

STATKY, SLUŽBY

Statky

Užitečné předměty, kterými lidé uspokojují své potřeby. Mají určité vlastnosti (upotřebitelnost) Jsou součástí přírody nebo výsledkem lidské práce. Mají hmotnou podobu.

Statky dělíme ze dvou hledisek:

1. Podle dostupnosti:

- a) **ekonomické (vzácné)** – tzn. statky, které se vyskytují v omezené míře a musí se určitým způsobem rozdělovat, musí se s nimi šetřit, jsou výsledkem hospodářské činnosti, např. ropa, zemní plyn, nerostné bohatství apod.
- b) **volné** – tj. statky, které jsou neomezeně k dispozici (voda, vzduch, světlo atd.).

2. Podle použití:

- a) **spotřební** – slouží k okamžité spotřebě (např. potraviny, oděvy, obuv atd.);
- b) **kapitálové** – slouží k výrobě dalších statků (např. uhlí k výrobě el. energie, látka na ušití šatů atd.).

3. Podle spotřeby:

- a) **soukromé**
- b) **veřejné** – tento typ statku zajišťuje územní samospráva (školy, doprava, osvětlení apod.)

Služby

Užitečné činnosti, při jejichž průběhu lidé uspokojují své potřeby. Nemají hmotnou podobu.

Služby dělíme ze dvou hledisek:

- **placené**
 - **neplacené (bezúplatné)**
-
- **věcné** – týkají se věcí, které lidé vlastní (např. oprava automobilu, televizoru atd.);
 - **osobní** – vážou se k člověku – osobě (např. zdravotnictví, školství atd.).

KVALITA ŽIVOTA

Každý člověk se snaží ve svém životě dosáhnout co nejvyšší úrovně – tzn. žít podle svých představ.

Společenské prostředí formuje a usměrňuje vrozené dispozice člověka (nadání, talent). Usměrnjuje i „žebříček“ hodnot, které lidé považují za důležité pro dosažení pocitu spokojenosti a štěstí. Cíle jsou pro každého člověka velmi subjektivní. Společnost nemůže zajistit jejich splnění, může však vytvářet objektivní podmínky, které by člověka formovaly v co největší míře uspokojit a dosáhnout subjektivních cílů.

Tyto podmínky se označují pojmem kvalita života.

Kvalitou života se zpravidla rozumí:

- **dosažení co největšího objemu statků a služeb**, které mohou lidé spotřebovat
- **svoboda** - možnost volného rozvoje a svobodného rozhodování pro každého člověka
- **spravedlnost** - zajištění stejných práv a povinností pro všechny
- **jistota** - zajištění sociálního zázemí, pocit bezpečnosti
- **pokrok** - tedy možnost neustálého pohybu vpřed

PENÍZE, OBĚH PENĚŽ

peníze – prostředek pro změření velikosti a hodnoty zboží (popř. výrobků a služeb).

Funkce peněz:

1. **jsou prostředkem směny** – jednotlivé subjekty přijímají peníze k úhradě svých závazků = **oběživo** – stále znovu slouží ke směně nového zboží (tuto funkci plní bankovky, mince a dnes bezhotovostní platební styk);
2. **zúčtovací jednotka** – tato funkce vyjadřuje schopnost peněz působit jako míra ocenění všech ostatních statků a služeb;
3. **uchovatel hodnot „Tezaurant“** – uchování peněz pro pozdější využití, které má význam pouze tehdy, je-li nízká inflace a nedochází ke znehodnocování peněz;
4. **platidlo, mezinárodní platidlo** – tato funkce je podmíněna jejich **konvertibilitou** – **směnitelností** v mezinárodním měřítku. Dosažení konvertibility je znakem úspěšnosti národní ekonomiky.

Oběh peněz

